

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ ในประเทศไทย

The Introductory Study on the Use of Cannabis in Various Fields in Thailand

สุดารัตน์ มะกรูดินทร์ (Sudarat Makrudin)¹

ณัฐกานต์ จตุรภัทร์ (Nattakarn Jaturapat)²

โชติศา ขาวสนิท (Shotisa Cousnit)³

^{1,2}นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Student of Department of Political Science, Faculty of Political Science and Law,
Burapha University

³ดร., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer of Department of Political Science, Faculty of Political Science and Law,
Burapha University

E-mail: shotianne@gmail.com

Received: 12 February 2024

Revised: 27 June 2024

Accepted: 4 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ ในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ของการใช้กัญชา งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้จัดทำได้เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่สวนกัญชาบ้านไร่ชมเพลินและคลินิกแพทย์แผนไทย ณ แสนสุข และมีการสนทนากลุ่มผ่านสามารท์โฟน วิจัยเอกสาร และระบบสารสนเทศ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 คน ได้แก่ 1) นางสาวสุนันทา เอมดวง แพทย์แผนไทย 2) นางสาวกุลภัทร โกชนกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ 3) นายสุทธิ เจริญไธสง เจ้าของผู้ประกอบการบ้านไร่ชมเพลิน ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1.1) รูปแบบในทางการแพทย์ โดยทางการแพทย์มีสองระบบย่อย ได้แก่ แพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์แผนไทย และ 1.2) รูปแบบในเชิงนิติเศรษฐกิจ 2) คุณลักษณะข้อดีและข้อเสียของการใช้กัญชา ซึ่งการนำกัญชามาใช้ไม่ว่าจะในรูปแบบทางการแพทย์ และ เศรษฐกิจหรือทางนันทนาการ จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกัญชาให้ภาคประชาชนทุกคน โดยทางด้านการสร้างประโยชน์ต่อการใช้กัญชาทั้งในทางการแพทย์

เป็นการส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยในการรักษาโรค และเมื่อหากในอนาคตประเทศไทยสามารถมีผลการวิจัยที่เป็นของประเทศไทยโดยเฉพาะทางการแพทย์อาจมีการยอมรับและนำกัญชามาประกอบในการรักษาเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ป่วยมากยิ่งขึ้น และยังเป็นทางเลือกการทดแทนสำหรับผู้ป่วยที่อยู่ในระยะสุดท้าย เป็นต้น ส่วนในทางเศรษฐกิจนั้นนับว่ากัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจมายาวนาน และเป็นพืชที่สามารถให้ประโยชน์แก่ผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการปลดล็อกกัญชาเสรี ดังนั้นรัฐควรมีการกำหนดวิธีการและแนวทางการป้องกันข้อผิดพลาดที่เกิดจากช่องโหว่ทางกฎหมาย ซึ่งกฎหมายกัญชาเสรีในประเทศไทยยังไม่ครอบคลุม และ ไม่มีความชัดเจนมากพอจนอาจทำให้เกิดผลเสียตามมาได้หากมีเหตุการณ์ที่เสี่ยงต่อการสร้างผลกระทบให้กับภาคประชาชนทั่วไป ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ดีมากพอเพื่อที่การทำงานทั้งระบบจะสามารถดำเนินไปในทิศทางที่เกิดประโยชน์สูงสุดให้กับประเทศไทย โดยสรุปแล้วกัญชาถือว่าเป็นพืชสมุนไพรที่อยู่คู่มากับคนไทยและประเทศมายาวนานร้อยปี ในอดีตมีการนำกัญชาไปประกอบการรักษาผู้ป่วยแต่ต่อมาได้มีการจัดให้กัญชาเข้าสู่บัญชียาเสพติดจึงทำให้ประเทศไทยไม่สามารถนำกัญชามาใช้ทั้งในทางการแพทย์และเศรษฐกิจได้อีกนับ 40 ปี เมื่อประเทศขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของกัญชาจึงเป็นการสร้างความหวาดระแวง วิตกกังวลต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีการออกสื่อว่ากัญชามีแนวโน้มที่ผลกระทบจะไปในด้านลบมากกว่าด้านบวก รัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องร่วมกันจัดแบบแผนการปฏิบัติระบบกัญชาทั้งทางการแพทย์โดยเอาประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นที่ตั้ง และ ทางด้านเศรษฐกิจ ต้องมีการกำหนดขอบเขตการใช้กัญชาอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: กัญชา, นโยบายกัญชา, กัญชาทางการแพทย์, กัญชาเพื่อเศรษฐกิจ, ประเทศไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the various uses of cannabis in Thailand and 2) to study the features and advantages and disadvantages of cannabis use. This research is a descriptive study using qualitative research methods with in-depth interviews in which the author traveled to interview relevant persons at Ban Rai Chom Ploen cannabis garden and Thai traditional medicine clinic at Saen Suk and had conversations via smartphones, researched documents and information systems.: 1) Ms. Sunanta Emtuang Thai Traditional Medicine 2) Ms. Kulpasorn Phochonkul Lecturer in Applied Thai Traditional Medicine 3) Mr. Sutthi Jiaoyeseng The owner of the farmhouse Chom Ploen The results of the research were as follows: 1) government policies regarding the use of the benefits of cannabis in various fields can be divided into 2 forms: 1.1) Medical form. Thai Traditional Medicine and 1.2) Economic Dimension 2) Study the advantages and disadvantages of cannabis of cannabis, whether in medical and economic or

recreational forms, has both benefits and harms. In terms of creating benefits for the use of cannabis both medically and promoting the quality of life of patients in medical treatment, and if in the future Thailand can have research results that belong to Thailand, especially for medicine, cannabis may be accepted and incorporated into the treatment as an alternative to more patients and also reduce torture for patients who are terminally ill, etc. Economically, cannabis has long been a cash crop and can benefit entrepreneurs or stakeholders in unlocking free cannabis. Therefore, the state should establish methods and guidelines to prevent errors caused by legal loopholes, which are not yet comprehensive and are not clear enough to cause negative consequences if there is an event that risks affecting the general public. Therefore, Thailand needs to have good enough laws. So that the whole system can be carried out in a direction that is most beneficial to Thailand. In summary, cannabis is considered a medicinal plant that has been with Thai people and countries for hundreds of years. In the past, cannabis was used to treat patients, but later it was added to the list of medicines as a result, Thailand has been unable to use cannabis for both medical and economic purposes. When the people in general lacks knowledge about the benefits and harms of cannabis, it creates a lot of paranoia and anxiety among the public because it has been released in the media that cannabis tends to have more negative effects than positive sides. Therefore, the state and all stakeholders need to jointly organize a medical cannabis system implementation plan with the benefit of patients as a location and economic. The scope of cannabis use must be carefully defined to maximize its benefits.

Keywords: Cannabis, Cannabis Policy, Medical Cannabis, Cannabis for Economy, Thai Society

บทนำ

กัญชาเป็นหนึ่งในพืชที่เก่าแก่และได้มีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้ สารสำคัญของกัญชานั้นมีอยู่ 2 ชนิด ได้แก่ Tetrahydrocannabinoid (THC) และ Cannabidiol (CBD) ซึ่งจัดเป็นสาร Endocannabinoid ที่มีโครงสร้างเหมือนกับสารที่พบอยู่ในร่างกายมนุษย์ โดยทั้งสาร THC และ CBD ได้ถูกนำมาใช้ทางการแพทย์อย่างแพร่หลาย โดยสามารถลดอาการปวดจากอาการเจ็บป่วย ลดอาการคลื่นไส้ (nausea) ความวิตกกังวล (anxiety) เพิ่มความอยากอาหาร (appetite) และช่วยในการนอนหลับ เป็นต้น (สุนันทา เอมดวง, 2566, สัมภาษณ์) ซึ่งสารทั้งสองชนิดจะมีความแตกต่างกันทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยสาร THC จะมีผลต่อระบบประสาทของมนุษย์ ในขณะที่สาร CBD ไม่มีผลต่อระบบประสาท และยังช่วยลดผลกระทบที่เกิดจากสาร THC นอกจากการนำกัญชามาใช้ทางการแพทย์ กัญชายังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม และเครื่องสำอาง ส่งผลให้กัญชากลายเป็นพืชทางเศรษฐกิจที่มาแรงของประเทศไทย (สุทธิ เจริญไชเอ็ง, 2566, สัมภาษณ์)

กัญชาตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า กัญชาจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ซึ่งในนิยามของกัญชานั้นจะรวมกัญชงเข้าไปด้วย แต่ต่อมาได้ออกกฎกระทรวงใหม่ มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2561 ได้แยกกัญชงหรือที่มีชื่อว่า เฮมพ์ (Hemp) ออกจากกัญชา โดยจะไม่มีการใช้คำว่า กัญชง ในทางกฎหมายระบุว่า เฮมพ์ (Hemp) จะต้องมีส่วน THC ไม่เกินร้อยละ 1 ต่อน้ำหนักแห้ง ดังนั้นกฎหมายประเทศไทยจึงไม่ได้มีนิยามกัญชงและกัญชา โดยอ้างอิงพื้นฐานอนุกรมวิธานทางพฤกษศาสตร์แต่นิยามโดยถือว่าปริมาณสารสำคัญชนิด THC ที่มีอยู่ในสายพันธุ์นั้น ๆ คือ Cannabis ซึ่งสายพันธุ์ใดที่มีสาร THC มากกว่า 1% ต่อน้ำหนักแห้ง ถือว่าเป็นกัญชาทั้งหมด ไม่ว่าผู้ประกอบการนำเข้าไปในชื่อสายพันธุ์ของกัญชงหรือไม่ก็ตาม และ Cannabis สายพันธุ์ใดที่มีสาร THC ต่ำกว่า 1% ต่อน้ำหนักแห้งให้จัดว่าเป็น เฮมพ์ (Hemp) (หนึ่ง เดียอาร์ง และคณะ, 2564, หน้า 15)

การทำความเข้าใจประโยชน์ของกัญชาในทางการแพทย์และกัญชาพืชเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการกำหนดว่าส่วนของกัญชาและกัญชงที่ถือเป็นยาเสพติด กล่าวคือ ส่วนที่ยังจัดว่าเป็นยาเสพติดของกัญชามี 2 ส่วน คือ ดอกตัวเมีย และ เมล็ด สำหรับกัญชงเหลือเพียงดอกตัวเมียนั้น ส่วนอื่น ๆ ไม่จัดว่าเป็นยาเสพติดซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้โดยไม่ผิดกฎหมาย อีกทั้งกฎกระทรวงกัญชงฉบับใหม่เริ่มมีผลบังคับใช้วันที่ 29 มกราคม 2564 เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาคเกษตรกร ภาครัฐ และภาคเอกชนทั่วไป สามารถขออนุญาตและนำกัญชาไปใช้ประโยชน์ได้ จนถึงตอนนี้กัญชาได้กลายมาเป็นพืชทางการแพทย์ที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับผู้ใช้หรือหน่วยงานทางการแพทย์ได้ และยังเป็นพืชทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่สร้างรายได้และทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการได้หลายภาคส่วน (ฉันทวัฒน์ ชัชฌานัญญู, 2565) นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญในการศึกษานโยบายเกี่ยวกับกัญชายังเกี่ยวข้องกับทิศทางของนโยบายที่ยังไม่ชัดเจน ณ ปัจจุบัน เพราะเป็นประเด็นถกเถียงในสังคมอย่างกว้างขวาง ดังนั้นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกัญชาต่อสังคมในวงกว้างผ่านวารสารวิชาการจึงเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อสังคม การศึกษาประเด็นวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์และศึกษานโยบายรัฐที่เกี่ยวกับการประกาศกฎกระทรวงสาธารณสุขถอดกัญชาและกัญชงออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษประเภท 5 รวมไปถึงเพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของข้อดีและข้อเสียสำหรับการใช้ประโยชน์จากกัญชาในประเทศไทย โดยพ.ศ. 2522 - ปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาที่ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษได้ระบุชัดเจนว่ากัญชาจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับนโยบายกัญชาจะต้องติดตามทิศทางการกำหนดนโยบายของรัฐให้ทันสมัย โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีความเห็นแตกต่างหลากหลายจากหลายฝ่ายในสังคม ทั้งมิติ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การแพทย์ และอื่น ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ของการใช้กัญชา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ ในประเทศไทย” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจะอาศัยวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบคือ

1.1 การศึกษาเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1.1 เอกสารขั้นต้น (Primary Data)

1.1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data)

1.2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

การตรวจสอบข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) โดยใช้วิธีการ ดังนี้ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ได้จากเอกสาร โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลของผู้วิจัยที่ได้มาจากเอกสารหลายแห่ง นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใช้การวิพากษ์ภายนอก ซึ่งเป็นการตรวจสอบเอกสารควบคู่กับการวิพากษ์ภายใน ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลในเอกสาร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษานโยบายรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ ในประเทศไทย” มีกระบวนการดำเนินการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

2.1 การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นการจัดการด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระเบียบทั้งในทางกายภาพและในเชิงเนื้อหา

2.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นกระบวนการการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา เพื่อบ่งบอรายละเอียดของสิ่งที่ศึกษาตามความหมายที่ข้อมูลแสดงออกมา

2.3 การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัย เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและการตีความหมายของผลการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อค้นพบการวิจัย ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นอาจจะอยู่ในรูปของคำอธิบายตัวแบบการวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ ในประเทศไทย

1.1 ในส่วนของการใช้ประโยชน์กัญชาในทางการแพทย์ กัญชาเป็นพืชที่มีส่วนประกอบทางเคมีที่สามารถระบุดีได้มากกว่า 500 ชนิด และสารเคมีที่พบในกัญชาแต่ละสายพันธุ์ก็มีความแตกต่างกันออกไป มีการนำกัญชามาใช้ในทางการแพทย์ จากการสัมภาษณ์แพทย์แผนไทย สุนันทา เอมดวง เห็นด้วยกับการใช้กัญชาเฉพาะในทางการแพทย์ (สุนันทา เอมดวง, 2567, สัมภาษณ์) ในส่วนของการใช้กัญชาในทางนันทนาการไปทั่วโลกมาเป็นเวลานานแล้ว ก่อนที่จะมีการค้นพบสารแคนนาบินอยด์ที่มีฤทธิ์ทางชีวภาพ

หลัก และเป็นชนิดที่สำคัญมักนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ Tetrahydrocannabinol (THC) และ Cannabidiol (CBD) ซึ่งสาร THC เป็นสารที่มีผลต่อระบบจิตประสาท หากใช้เกินที่แพทย์กำหนดหรือใช้ไม่ตรงตามข้อบ่งใช้ทางการแพทย์อาจทำให้เกิดอันตรายได้ ระบบสมองจะมีปัญหา เนื่องจากฤทธิ์ของสารตัวนี้มีทั้งกล่อมประสาท ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ช่วยทำให้ผ่อนคลาย ทำให้หลับ หลอนประสาททำให้เคลิบเคลิ้ม ทำให้เจริญอาหาร เกิดอาการง่วงซึม บรรเทาอาการเจ็บปวด เกิดอาการจิตหวาดระแวง จิตวิตกกังวล แต่สารตัวนี้ก็สามารถช่วยระงับอาการปวด และทำให้ลดอาการอักเสบในเซลล์ (Cells) และเมื่อสาร THC โดนความร้อนจะกลายเป็นสารมินเมา แต่ถ้าไม่โดนความร้อนจะเป็นสารที่ลดอาการอักเสบในเซลล์ (Cells) โดยจะมีผลข้างเคียง คือ ใจสั่น ความดันโลหิตเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อได้ จนกระทั่งหมดสติและเสียชีวิตได้หากได้รับสารในปริมาณที่มากเกินไปและเข้มข้นมากเกินไป แต่ในส่วน of สาร CBD จะไม่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ป้องกันระบบประสาท ระงับอาการชักต่อต้านอนุมูลอิสระ ด้านอาการทางจิต ด้านการอักเสบ ด้านมะเร็งและเนื้องอก มีผลข้างเคียงน้อยมากและสามารถตอบสนองและช่วยบรรเทาอาการได้ดีกว่าสาร THC ซึ่งสาร CBD เป็นสารที่ไม่มีผลต่อระบบจิตประสาทและไม่มีผลต่อการทำให้ใจสั่น ซึ่งตรงกันข้ามกับสาร THC ที่ทำให้ใจสั่น คนที่มีโรคประจำตัวหรือเป็นโรคหัวใจไม่ควรใช้สาร THC เนื่องจากการใช้กัญชาในทางการแพทย์ (Medical Cannabis) ได้มีการนำกัญชาและสารสกัดกัญชาไปใช้ในการแพทย์เพื่อรักษาโรคบรรเทาอาการต่าง ๆ ในร่างกายของผู้ใช้ ตามหลักข้อมูลของแพทย์แผนปัจจุบันมีหลักฐานค่อนข้างจำกัดที่บ่งบอกว่า กัญชาสามารถลดอาการคลื่นไส้อาเจียนในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับการยาสารเคมีบำบัด หรือเพิ่มความอยากอาหารในผู้ป่วยติดเชื้ รวมไปถึงยังมีประโยชน์เพื่อรักษาอาการปวดเรื้อรัง และการหดเกร็งของกล้ามเนื้อ ทางแพทย์มีการกำหนดปริมาณการใช้กัญชาอย่างเข้มงวด แต่ในส่วน of กรณิแพทย์แผนไทยนั้นได้มีการกล่าวถึงการใช้กัญชาในการรักษามาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการใช้กัญชาเข้าตำรายาตามตำราโบราณที่มีอายุมากกว่า 300 ปี โดยในทางการแพทย์แผนโบราณต้องมีการเก็บเกี่ยวในแต่ละช่วงเวลาตามหลักการแพทย์แผนโบราณเพราะการเก็บเกี่ยวส่วนต่าง ๆ ของกัญชาหรือสมุนไพรต่าง ๆ จะให้สรรพคุณทางยาแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม กฎหมายเกี่ยวกับกัญชาเป็นประเด็นที่ถกเถียง และต้องติดตามในปัจจุบัน ดังนั้น การนำกัญชามาใช้จึงต้องพิจารณาด้วยว่ากฎหมายปัจจุบันกำหนดไว้อย่างไร หากกำหนดให้กัญชาใช้ได้เฉพาะในทางการแพทย์ ก็จะทำให้ต้องมีการหยุดใช้กัญชา หากจะใช้ต้องมีการขอใบอนุญาตและต้องใช้ในปริมาณที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ที่สามารถใช้กัญชาได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายมีเพียงแค่แพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนไทยที่ผ่านการฝึกอบรม ต้องมีใบอบรมกัญชาตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม หากมองว่า กัญชาใช้ไปในทางนั้นหนทางการก็จะมีกรอบอนุญาตให้ใช้ได้กว้างขวางขึ้น สำหรับภาคประชาชนมีมุมมองที่แตกต่างกัน รวมไปถึงฝ่ายที่ต้องการให้ใช้แค่ในทางการแพทย์เป็นหลักนั้นมี

1.2 นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากกัญชาในทางเศรษฐกิจ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมาได้มีการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อให้สามารถนำกัญชามาใช้ประโยชน์ทั้งในทางการแพทย์

การวิจัยและพัฒนาเพื่อความมั่นคงด้านยาของประเทศ และ “เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ” จนกระทั่งมีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดให้โทษฉบับใหม่ ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 รัฐบาลได้บรรจุเรื่องของกัญชาเป็นส่วนหนึ่งในเรื่องเร่งด่วนของรัฐบาล และเดือนต่อมานายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับกัญชาเพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะเข้าถึงการใช้กัญชาและสมุนไพรทางการแพทย์ได้อย่างปลอดภัย เพื่อสร้างโอกาสทางการรักษา ด้านเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ของประชาชน ต่อมาปลายปี พ.ศ. 2563 ได้มีการประกาศของกระทรวงสาธารณสุขในการปลดล็อกกัญชาให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่ให้บริษัทเอกชนสามารถขออนุญาตปลูก ผลิต นำเข้า และส่งออก พร้อม ๆ กันนั้นก็ได้ปลดต้น กิ่ง รากและใบของกัญชาว่าไม่เป็นยาเสพติด ทำให้ตลาดอาหารและเครื่องดื่มเกิดความคึกคักกันเต็มที่ ต่างก็เสนอเมนูที่ผสมกับใบกัญชาแข่งขันกันในตลาด ซึ่งมีการนำกัญชามาใช้กันมากมายทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นทางด้านการแพทย์ อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องใช้ที่ประกอบในพิธีการทางศาสนา และอื่น ๆ มีการเร่งการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการใช้กัญชา กัญชงและพืชสมุนไพรทางการแพทย์ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้ของประชาชน เพราะอุตสาหกรรมธุรกิจกัญชาสามารถมีส่วนช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ แต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ได้เนื่องจากกฎหมายยังไม่ได้เปิดให้ใช้อย่างเสรีจึงทำให้ไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ของการใช้กัญชา

2.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะข้อดีและข้อเสียของการใช้กัญชาในทางการแพทย์ ข้อดีของกัญชามีหลายประการที่สามารถพบเห็นได้ คือ กัญชามีฤทธิ์สำคัญ 2 ชนิด ได้แก่ สาร THC และ CBD ซึ่งกัญชาสามารถออกฤทธิ์คล้ายสารเสพติดที่อยู่ในพืชที่สามารถส่งผลกระทบต่อระบบประสาทส่วนกลาง แต่กัญชามีความเสี่ยงน้อยกว่า จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้มีผู้สนับสนุนและต้องการผลักดันให้กัญชาถูกกฎหมายเพื่อให้ผู้ป่วยมีทางเลือกที่จะสามารถบรรเทาความเจ็บปวดสำหรับผู้ป่วย แต่ในส่วนของข้อเสียก็มีมาก จนอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้หากมีการนำกัญชามาใช้ในวิธีที่ผิด เพราะกัญชามีฤทธิ์กล่อมประสาท หรือยานอนหลับ ซึ่งกัญชาเป็นกลุ่มยาที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง มีฤทธิ์คลายความกังวล ระวังประสาท ทำให้ง่วงนอน คลายกล้ามเนื้อ เนื่องจากกัญชามีสารเสพติดที่สามารถออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทสมองและหลอดเลือด และเมื่อใดที่ใช้ไม่ตรงตามข้อบ่งใช้ในทางการแพทย์จะทำให้เกิดอันตราย และจะทำให้สาร THC ในกัญชาเข้ากระแสเลือดอย่างรวดเร็ว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสาร THC สามารถกระตุ้นส่วนต่าง ๆ ของสมองที่เสพติดกัญชาทำให้เกิดอาการกระตุ้นประสาทที่สามารถปรับภาวะความเครียดของผู้ใช้ให้มีอาการเคลิ้มจิตเคลิ้มใจ ต่อมาจะเกิดอารมณ์แปรปรวน เป็นต้น โดยอาการดังกล่าวจะเกิดสลับหมุนเวียนกันจนหมดฤทธิ์ของกัญชา ซึ่งเป็นอาการที่เกิดขึ้นเพียงระยะสั้นเท่านั้น ผู้ที่นำกัญชาหรือยาที่มีส่วนผสมกัญชาไปใช้ในทางที่ผิด เช่น ใช้ยาเพื่อความมึนเมา ใช้แทนยาเสพติดบางชนิดหรือใช้ไม่ตรงตามข้อบ่งใช้ทางการแพทย์ก็จะทำให้เกิดอันตรายได้ ดังนั้นการใช้กัญชาจึงต้องใช้เมื่อจำเป็นเท่านั้น และใช้ภายใต้การดูแลของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ

2.2 เพื่อศึกษาคุณลักษณะข้อดีและข้อเสียของการใช้กัญชาในมิติทางเศรษฐกิจ สำหรับในทางเศรษฐกิจนั้นมองว่ากัญชาเป็นสมุนไพรที่สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ และเป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชนที่มีความรู้และเข้าใจในการปลูกกัญชาเพื่อทางเศรษฐกิจ เนื่องจากกัญชาเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์มาก สามารถแปลงกัญชาให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ด้วยการ “เสพ” ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ใช้ในการรักษา นำมาประกอบการทำอาหาร ขนม เครื่องดื่ม ตลอดจนการเสพเพื่อความมีนเมาในระดับที่เหมาะสมตามที่แพทย์หรือกฎหมายกำหนดว่าจะไม่เกิดอันตรายต่อร่างกายผู้ใช้ และจากข้อมูลต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าความเป็นไปได้ของการใช้กัญชาเพื่อการนันทนาการในประเทศไทยต้องใช้เวลาอีกหลายปีสำหรับการพัฒนา แม้ว่าปัจจุบันจะมีนโยบายที่นำเสนอรูปแบบการปลูกกัญชาเพื่อสร้างรายได้ให้ประชาชน การใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ เป็นต้น จึงเป็นเหตุผลที่ว่าการนำกัญชามาใช้เพื่อนันทนาการนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับประชาชนในประเทศไทย แต่ถึงจะเกิดประโยชน์มากหรือน้อยประเทศก็ยังเป็นประเทศที่กฎหมายเกี่ยวกับกัญชายังมีช่องโหว่ ไม่รัดกุม และไม่ครอบคลุมมากเพียงพอ หากเมื่อมีการปลดล็อกกัญชาเสรีอาจเกิดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดผลกระทบต่อประชาชนและผู้ใช้ ดังนั้นกฎหมายที่ออกมาควรมีการระบุให้ชัดเจนว่าห้ามจำหน่ายให้กับเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และสตรีมีครรภ์ หรือผู้หญิงที่ต้องให้นมบุตร รวมไปถึงห้ามมีการจำหน่ายในที่สาธารณะ หากมีการฝ่าฝืนจะต้องมีการเพิกถอนใบอนุญาตและถูกดำเนินการตามกฎหมายอย่างเข้มงวด เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการใช้กัญชาในทางที่ผิดและเกิดผลเสียต่อร่างกายผู้ใช้ในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษานโยบายรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของกัญชาในด้าน ๆ ในประเทศไทย ควรคำนึงถึงผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบทั้งระยะยาวและระยะสั้นเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศ ทั้งนี้สามารถสรุปอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สามารถสรุปได้ว่านโยบายของรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของกัญชาในด้านต่าง ๆ ได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก มีประชาชนที่เห็นด้วยกับนโยบายกัญชา แต่ก็ยังมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่ออกมาคัดค้านต่อการดำเนินการของนโยบายกัญชา ที่ไม่เห็นด้วยกับประเด็นที่จะนำกัญชาออกจากบัญชียาเสพติดประเภท 5 ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะเริ่มมีการดำเนินการตามนโยบายให้ปลดล็อกกัญชาเสรีให้สามารถนำมาใช้ในทางการแพทย์ และต่อมามีการพัฒนาผลิตภัณฑ์กัญชาที่มีคุณภาพและมีกัญชาที่สามารถพร้อมใช้งาน ซึ่งเป็นการช่วยกำหนดแนวทางในการใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์และแยกกัญชาทางการแพทย์ออกจากการใช้เพื่อการนันทนาการอย่างชัดเจน สำหรับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันยังต้องติดตามต่อไปว่าจะกำหนดทิศทางของกัญชาในรูปแบบใด เนื่องจากพรรคการเมืองหลายพรรคประกาศไม่เห็นด้วยกับกัญชาเสรีในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งที่ผ่านมา ข้อเสนอแนะที่คณะผู้เขียนเห็นว่า

สำคัญคือภาครัฐจะต้องศึกษาเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง รับฟังความรู้ ความคิดเห็นและมุมมองจากหลายภาคส่วน เพื่อประกอบการกำหนดนโยบาย

2. ประเทศไทยมีการนำัญญาที่เป็นภูมิปัญญาตั้งแต่อดีตมาใช้ในการรักษาอาการเจ็บป่วย ส่งผลให้ัญญาปัจจุบันมีัญญาถึง 10 รายการ โดยกรมการแพทย์ได้จัดทำคำแนะนำในัญญาทางการแพทย์เป็น 3 กลุ่ม คือ ได้ประโยชน์ น่าจะได้ประโยชน์ และอาจจะได้ประโยชน์ ส่วนด้านการผลิตจะเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายด้านสุขภาพ ทั้งอาหาร เครื่องสำอาง และยาสมุนไพร มีการใช้ัญญาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ในหลายประเทศ และหลากหลายรูปแบบ แต่เมื่อมีการนำัญยามาใช้นอกเหนือจากทางการแพทย์ จนเกิดปัญหาทางสังคมจนมีผลกระทบทางสุขภาพ ทั้งภาวะการแพ้จนเกิดอาการช็อกเพราะพิษเฉียบพลัน ทำให้เกิดการระมัดระวังในการทานอาหารที่อาจมีส่วนผสมของัญญา จนทำให้ประชาชนหันมาคัดค้าน ัญญาเสรี แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ประกอบการที่เดิมต้องหลบซ่อน แต่เมื่อมีการประกาศปลดล็อกัญญาเสรี ก็ทำให้ได้มีโอกาสในทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้และสร้างอาชีพได้อีกเช่นกัน ซึ่งในการกำหนดนโยบายด้านัญญาจะต้องคำนึงถึงหลักวิชาการ ความรู้ และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับัญญาและงานวิจัย ชื่นต่าง ๆ ที่เคยทำมาแล้วเพื่อให้เกิดความรอบคอบในการประเมินนโยบายและกำหนดนโยบายด้านนี้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การทำประชาพิจารณ์จากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการรับฟังความเห็นจากประชาชนและผู้ประกอบการ รวมไปถึงแพทย์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรมเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่จะสะท้อนความคิดเห็นจากประชาชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

2. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาัญญาในทางการแพทย์ รัฐบาลต้องมีกฎหมายหรือนโยบายที่ชัดเจนหากประเทศไทยก้าวเข้าสู่การปลดล็อกัญญาเสรี เช่นการนำัญญาไปใช้ในทางการแพทย์ และ ทางเศรษฐกิจ

3. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาัญญาในทางเศรษฐกิจ โดยที่ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สร้างอาชีพให้ตนเอง และสร้างรายได้ให้กับตนเอง แต่ก็ต้องมีการควบคุมดูแลให้ดี เพื่อเป็นการอุดช่องโหว่ทางกฎหมายที่อาจนำไปสู่ผลเสียและข้อผิดพลาด

4. การวิเคราะห์ผลกระทบัญญาต่อภาคประชาชน ซึ่งการเกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเป็นเพราะผู้ใช้ไม่มีความเข้าใจและขาดความรู้ในการใช้วิธีให้ถูกต้อง การที่ใชัญยานอกเหนือทางการแพทย์จนกลายเป็นปัญหาของสังคม ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ และเกิดผลกระทบต่อคนรอบตัวที่ต้องได้รับจากกระทำที่ไม่ระวังของผู้ใช้ ดังนั้นรัฐบาลต้องหาแนวทางแก้ไขเพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียที่จะตามมาและสร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่นในสังคม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้ที่จะศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรเจาะลึกไปอีกหลายด้าน ควรมีแนวทางในการวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. ควรมีการศึกษาเรื่องในทำนองเดียวกัน สำหรับกรณีศึกษานโยบายของรัฐเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากกัญชาในด้านต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและเสนอแนวคิดในการศึกษา
3. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการใช้กัญชาเสรีในทางการแพทย์และมิติเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการควบคุมการใช้ที่เหมาะสมสำหรับร่างกายของประชากรในประเทศไทย
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากนโยบายกัญชา และลักษณะการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่นำนโยบายมาปฏิบัติ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

1. การศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้เฉพาะทาง ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญมีความสำคัญมาก
2. การใช้ประโยชน์จากกัญชามีหลายอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดที่ผู้ใช้ต้องศึกษา การใช้โดยปราศจากความรู้ อาจก่อให้เกิดผลเสียได้

รายการอ้างอิง

- ณัฐวัฒน์ ชัชฌาณภักดิ์. (2565). *การส่งเสริมนโยบายกัญชาในสังคมไทย*. รายงานวิจัยหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สุทธิ เจียวไชเอ็ง. (2566, 27 สิงหาคม). สัมภาษณ์.
- สุนันทา เอมดวง. (2567, 26 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- หนึ่ง เตียอำรุง, นันทกร บุญเกิด และ พรรณลดา ดิตตะบุตร. (2564). *การผลิตและการใช้ประโยชน์จากกัญชา*. รายงานการวิจัยสาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ, สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.